

УДК 330:314.7:338.46:35.078(477)
JEL J15, J18, J44, J62

О. В. Махонюк

провідний інженер відділу соціально-гуманітарного розвитку
регіону ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долишнього НАН України», м. Львів
e-mail: m_sasha2007@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9513-4527>

О. П. Мульська

кандидат економічних наук, молодший науковий співробітник
відділу соціально-гуманітарного розвитку регіону
ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долишнього НАН України», м. Львів
e-mail: oliochka.mulaska@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1666-3971>

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ РИНКУ МІГРАЦІЙНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Визначено роль та місце суб'єктів ринку міграційних послуг у системі інституційного середовища управління міграційними процесами в Україні. Проаналізовано діяльність основних суб'єктів ринку міграційних послуг (Державної міграційної служби, Центру надання адміністративних послуг, Державного підприємства «Документ», іноземного посольства, консульських установ, пунктів подачі візових анкет). Обґрунтовано необхідність оптимізації ресурсного забезпечення суб'єктів та популяризації їхньої діяльності. На основі дослідження запропоновано сформуванню єдиної інформаційно-пошукової бази для отримання чіткої, повної та достовірної інформації про надання усього спектру міграційних послуг.

Ключові слова: ринок міграційних послуг, суб'єкти ринку міграційних послуг, Державна міграційна служба, посольства, ЦНАП, інституційне середовище.

Makhonyuk O., Mulaska O. ANALYSIS OF ACTIVITIES OF THE MIGRATION SERVICES MARKET ENTITIES IN UKRAINE

The role and place of migration services market entities in the system of institutional environment of the migration regulation are defined. Activities of the main participants of this market (the State Migration Service, Centers of Administrative Services (CASs), the State Enterprise «Document», foreign embassies, consular offices and visa application offices) are analyzed. It is emphasized that basic tasks of the State Migration Service concern work with foreigners and stateless persons, who appealed for protection in Ukraine; registration of residence and documentary accompaniment for individuals; issuance of foreign passports of the citizen of Ukraine. The necessity of optimization of their resource provision and popularization of activities is grounded. The authors emphasize that one of the most substantial problems related to organization of the activities of CASs, as essential subjects of the market of migration services, are the absence of minimum acceptable criteria for equipping the facilities, staff imbalance, insufficient content of their web pages and often invalid online registration of citizens. The paper proves that quality and amount of provided services in every center depend on volitional decisions and financial resources of local councils, which have created them. The authors note that regional CASs have the widest spectrum of services and the highest level of service. They render administrative services on non-commercial principles. In the article, the authors revealed the growing dynamics of foreign passports issuance for the period of 2015-III q. – 2018 showing a distinct shift to the biometric documents since December 2016. The necessity of setting up new visa application offices with wide range of authorities on rendering visa services for the purpose of minimization of services in visa centers is emphasized. Visa center is considered as a non-state intermediary organization, which is an official representative of an embassy responsible for acceptance and processing of documents necessary for obtaining the visa. VFS Global is the operator of visa centers in Ukraine. On the basis of the research, the authors propose the formation of unified information search base for collecting clear, complete and reliable data on providing the full range of migration services.

Keywords: market of migration services, entities of the market of migration services, State Migration Service, embassies, CASs, institutional environment, migration services.

Постановка проблеми. Суспільне життя в Україні за останнє десятиліття зазнало істотних змін. Ці зміни стосуються як політичного середовища, так і фінансово-економічної, соціальної та інформаційної сфери життя громадян. Структурні зрушення в Україні сприяли зростанню міграційної активності населення, а позитивна її динаміка підтверджується експертними оцінками Державної міграційної служби (далі – ДМС). Лише за період 2010-2016 рр. кількість

перетинів кордону (виїзд за межі країни) громадянами України зросла з 17,7 млн до 25 млн¹. Інтереси національної безпеки України, пов'язані із захистом прав і свобод громадян, представлення їхніх інтересів на всіх етапах транскордонного міграційного процесу,

¹ ДМС не надає у загальний доступ видання «Міграційний профіль - 2017», публікація якого була запланована у вересні 2018 р.

підвищення конкурентоспроможності національної правової системи зумовлюють актуальність досліджень проблеми формування якісно нового інституційного середовища ринку міграційних послуг.

Аналіз останніх досліджень. Проблемі міграції в Україні та світі присвячена чимала кількість наукових праць. Однак аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що основна увага науковців, у т. ч. економістів і демографів, зосереджена на аналізі кількісних параметрів просторового переміщення населення, оцінці якісних характеристик міграційної активності та фінансових потоків мігрантів. Дослідженню міграційної проблематики присвятили свої роботи такі вчені: О. Шиманська, Е. Лібанова, А. Платонова, О. Малиновська, У. Садова, О. Нагорнова, О. П'ятковська, О. Позняк, М. Біль. Також варто виділити наукові розробки, присвячені дослідженню адміністративно-правового забезпечення формування та реалізації державної міграційної політики (Г. Пядухов, П. Казьміркевич, В. Чумак, В. Шамраєва).

Численні публікації, присвячені історичним, культурним, соціально-економічним і психологічним аспектам міграції, свідчать, що означена проблематика досліджена з різних ракурсів і стала предметом наукових дискурсів вже давно. Але практично відсутній аналіз діяльності основних суб'єктів ринку міграційних послуг і дослідження, які пов'язані з проблемами деталізації основних складових інституційного середовища управління міграційними процесами в країні.

Мета статті полягає в аналізі діяльності основних суб'єктів ринку міграційних послуг з метою оптимізації їх діяльності та задоволення потреб та інтересів споживачів міграційних послуг.

Основні результати дослідження. Ринок міграційних послуг (далі – РМП) є досить новою економічною категорією, апробація якої у наукових колах створює передумови для подальших комплексних досліджень міграційної активності населення в Україні. Сьогодні завдяки лише сформульованій його структурі [13], переліку суб'єктів, які функціонують на ньому, можна комплексно вивчати механізм транскордонного переміщення громадянами України, виявляти негативні аспекти міграційного процесу (зокрема, причини нелегальної міграції) та визначити результативність діяльності основних суб'єктів РМП.

Основними бар'єрами для реалізації міграційного процесу громадянами України, зокрема виїзду за кордон, варто виділити ті, які виникають на етапі планування. Вони пов'язані з оформленням необхідного документального супроводу для потенційних мігрантів. Ці негативні моменти породжують організаційні ризики, ускладнюють та уповільнюють міграційний процес.

На території України інституційне середовище функціонування РМП включає такі складові-інститути, як ДМС, Центри надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП), ДП «Документ» та міжнародні, як іноземні посольства, консульські установи та пункти подачі візових анкет (далі – ППВА).

Центральним органом державної виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері міграції, є Державна міграційна служба. Створення ДМС України відбулося Указом Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» [10] від 09 грудня 2010 року². З моменту затвердження Положення про Державну міграційну службу у квітні 2011 року розпочалась фактична робота по формуванню апарату та організаційно-правовому забезпеченню її діяльності. Варто наголосити, що службі було делеговано більшість міграційних функцій, тому з'явилась перспектива для реалізації нової міграційної політики. З першими кроками функціонування ДМС задекларувала право надавати основні адміністративні та міграційні послуги для населення, зокрема:

1) робота з іноземцями та особами без громадянства, що звернулись по захист в Україні (виконує з квітня 2012 року);

2) реєстрація місця проживання та документальний супровід для фізичних осіб (функція делегована паспортними столами та ЖЕКами з серпня 2012 року);

3) видача паспортів громадянина України для виїзду за кордон (виконує з листопада 2012 року) [11] тощо.

Надання послуг населенню передбачалось за рахунок широкої мережі територіальних підрозділів ДМС (643 на кінець 2014 р.). Проте з моменту прийняття Закону України «Про адміністративні послуги» (листопад 2012 р.) ДМС частину своїх повноважень делегувала двом структурам – ЦНАПам та підпорядкованому їй державному підприємству «Документ». Однак центральний орган РМП залишив за собою одноосібне право виготовляти паспорти громадянина України зразка 1994 року (виготовлення яких припинилось від початку 2018 року [9]).

Значним недоліком функціонування ДМС є затримка видачі біометричних паспортів громадянина України для виїзду за кордон. Проблема посилюється і незадовільною функціональністю сайтів ДМС, зокрема неможливістю безперешкодної електронної реєстрації громадянами для отримання біометричних паспортів для виїзду за кордон. Зазначена функція доступна лише перші 10-30 хв на початку тижня, тому для територіальних підрозділів звичною практикою залишаються «живі черги».

² Варто зазначити, що процес створення ДМС розпочався в Україні ще у 2002 р., коли у Плані дій «Україна – ЄС» у сфері юстиції та внутрішніх справ у розділі «Міграція і притулок» було зафіксовано завдання України створити міграційну службу, яка б взяла на себе розроблення всього комплексу завдань, що стоять перед українською міграційною політикою. У 2009 р. була проведена спроба створення Державної міграційної служби відповідно до постанови КМУ «Про утворення Державної міграційної служби України» від 24 червня 2009 р. № 643 [12], яка втратила чинність 16 липня 2010 р. згідно з постановою КМУ «Деякі питання державного управління у сфері міграції» від 7 липня 2010 р. № 559 [5], відповідно до якої нещодавно створена служба була ліквідована [7].

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

Послуги щодо оформлення документів для виїзду громадян України за кордон на постійне проживання є нечисленними. Підрозділи ДМС надають зазначені послуги в обсягах 7-13 тис дозволів щорічно.

Державне підприємство «Документ» (далі – ДП «Документ») утворено 11 серпня 2003 року з підпорядкуванням Міністерству внутрішніх справ України, а згодом, розпорядженням № 538-р Кабінету Міністрів України від 15 червня 2011 року передано до сфери управління новоствореної ДМС України. ДП «Документ» є комерційним підприємством, яке відповідно до своїх повноважень створює центри обслуговування громадян підвищеного комфорту «Паспортні сервіси» (станом на 1 квітня 2018 року функціонує 27 одиниць таких центрів [3]). ДП «Документ» позиціонує себе як державного конкурента відносно інших господарюючих суб'єктів (туристичні компанії, юридичні агенції, консалтингові фірми тощо). З 2013 року в центрах надаються такі

міграційні послуги для громадян України на платній основі:

1) прийом заяв-анкет на оформлення паспортів громадян України з безконтактним електронним носієм та видачу цих документів (ID-картка);

2) аналогічні послуги з отримання паспорта громадянина України для виїзду за кордон.

3) страхові послуги, послуги з проставлення апостиля та послуги онлайн-бронювання квитків на авіа-, залізничні, автобусні перевезення [3] тощо.

Варто зауважити, що ні «Паспортні сервіси», ні територіальні відділення ДМС, ні ЦНАПи не виготовляють паспортів. Цю процедуру одноосібно здійснює державне підприємство «Поліграфічний комбінат «Україна» по виготовленню цінних паперів». Водночас діяльність «Паспортних сервісів» має низку недоліків. Основним з них є завищення ціни на оформлення паспортів (обґрунтовані факти наведені у табл. 1) та недотримання термінів видачі документів.

Таблиця 1

Порівняння вартості послуг щодо оформлення ID-картки громадянина України та закордонного біометричного паспорта у різних державних структурах

Інституції	Вперше (20 роб. днів)	Замість паспорта зразка 1994 р (20 роб. днів)	Обмін (за 10/20 днів)
Паспорт громадянина України з безконтактним електронним носієм у формі ID-картки, грн			
Територіальні підрозділи ДМС	безкоштовно	279,00	279,00/ 366,00
ЦНАП	безкоштовно	279,00	279,00/ 366,00
Паспортні сервіси	400,00	679,00	679,00/ 766,00
Вартість оформлення, грн з ПДВ			
Закордонний паспорт біометричний громадянина України			
	Не терміновий (до 1 місяця)	Терміновий (до 7 днів)	Виїзне оформлення
Територіальні підрозділи ДМС	557,32	810,32	-
ЦНАП	557,32	810,32	-
Паспортні сервіси	957,32	1 210,32	3 500,00

Побудовано авторами на основі офіційних прейскурантів інституцій станом на 1 квартал 2018 р.

На нашу думку, недолік щодо недотримання термінів викликаний надмірним попитом громадян України на отримання закордонних біометричних паспортів і незадовільною роботою Поліграфкомбінату «Україна», починаючи з червня 2017 року. Аналізуючи методи роботи ДП «Документ», можна стверджувати, що персонал часто не володіє сучасними комунікаційними вміннями вирішення конфліктних ситуацій з власними клієнтами. Так, у разі виникнення спірних питань щодо часових меж надання послуг адміністратори перекладають відповідальність на Поліграфкомбінат

«Україна», а саме підприємство не передбачає матеріальних і фінансових компенсацій за невиконані вчасно зобов'язання.

Наголосимо, що загальна динаміка видачі закордонних паспортів за 2015-8 міс. 2018 р. є зростаючою (табл. 2) та відображає абсолютний перехід на біометричні документи з грудня 2016 року. Недоліком звітності ДМС є відсутність даних щодо частки кожного з суб'єктів (ДМС, ДП «Документ», ЦНАПи) у загальній кількості наданих міграційних послуг.

Таблиця 2

Динаміка видачі закордонних паспортів в Україні за 2015-8 міс. 2018 рр.

Показник	2015	2016	2017	8 міс. 2018
Видано паспортів громадянина України для виїзду за кордон, шт.	1 855 999	2 282 035	3 051 838	4 508 702
у т. ч.:				
що не містить безконтактного електронного носія, шт.	962 512	869 028	-	-
що містить безконтактний електронний носій, шт.	749 343	1 413 007	3 051 838	4 508 702

Представлено авторами на основі звітності ДМС [1].

Центри надання адміністративних послуг (ЦНАП) – державні установи з надання

різноманітних адміністративних послуг за принципом «єдиного вікна» та «прозорого офісу»

[6]. Вони створюються при місцевих радах (обласних, міських, селищних та сільських) з метою забезпечення комфорту споживачам та протидії корупції у процесі надання послуг фізичним та юридичним особам. ЦНАПи розпочали свою діяльність після прийняття Закону України «Про адміністративні послуги» [8] і можуть функціонувати також при територіальних підрозділах з метою забезпечення доступності до отримання інформації для населення.

Перелік адміністративних послуг, які надаються ЦНАПами, визначаються органом, який прийняв рішення про утворення цього підрозділу [8, ст. 12]. Водночас наповнюваність переліку послуг суттєво залежить від рівня територіальної одиниці (ТО) (сільської чи міської ради) та наявності представництв територіальних підрозділів виконавчої влади (Державна реєстраційна служба України, ДМС, Державне земельне агентство тощо), які діють в межах ТО. Досить часто виконавчі служби не повною мірою делегують свої повноваження ЦНАПам, не зважаючи на розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг» від 2014 року [5].

Однією з суттєвих перешкод формування сучасної мережі ЦНАПів є неналежна комп'ютеризація відділень, у т. ч. відсутність електронного зв'язку (інтеграції) з ключовими державними реєстрами та новітнього обладнання для збору інформації при виготовленні сучасних пластикових документів з вмонтованими електронними носіями. У сільській та гірській місцевостях більшість ЦНАПів не можуть надавати увесь спектр міграційних послуг через повне або часткове недофінансування. Для надання послуги щодо оформлення паспортів громадянина України у вигляді ID-картки та для виїзду за кордон (біометричного), за оцінками експертів, необхідно закупити обладнання вартістю близько 1 млн грн, термін окупності якого становитиме 7-10 місяців [14]. Сучасне обладнання можна отримати, у більшості випадків, у формі донорської або міжнародної технічної допомоги. Однак варто зауважити, що розподіляється така допомога між регіонами непропорційно.

Серед проблем, пов'язаних з безпосередньою організацією діяльності ЦНАПів різного рівня, варто виділити такі:

- відсутні визначені стандарти щодо забезпечення мінімально допустимих критеріїв облаштування приміщень ЦНАП (площі, обладнання, облаштування приміщення для комфортного перебування громадян);
- незбалансований кадровий склад;
- недостатня інформаційна наповнюваність веб-сторінок районних та сільських ЦНАПів (інформація на офіційних сайтах є

суперечлива, застаріла, неповна, розміщена у незручному для користувачів форматі);

- часткова відсутність сервісу онлайн-реєстрації громадян;
- небажання адміністративного та керівного персоналу змінювати та покращувати якість надання існуючих послуг та запроваджувати нові, зокрема паспортні [14].

Наголосимо, що не зважаючи на свої недоліки, мережа ЦНАП розвивається досить динамічно і станом на I півріччя 2018 року представлена 767-ма відділеннями. Однак, за даними ДМС, видавати біометричні паспорти можуть лише 80 із них [14]. Якість та кількість наданих послуг в кожному відділенні залежить від вольових рішень та фінансових можливостей місцевих рад, які їх створили. Найбільший спектр послуг та найвищий рівень обслуговування мають обласні ЦНАПи. Вони надають адміністративні послуги на некомерційних засадах, тому є соціальною альтернативою ДП «Документ» (табл. 1).

Консульська установа (консульство) – це постійний державний орган зовнішніх відносин, заснований в іншій державі на підставі угоди між цими державами для реалізації покладених функцій в межах одного округу. Консульства покликані вирішувати цивільні питання на території іншої держави, при тому основними є представницькі функції та захист прав громадян своєї країни в країні перебування. На практиці найбільш поширеною є візова підтримка громадян держави перебування (наприклад, консульство Польщі у 2012 році за один робочий день у середньому видавало понад 500 віз громадянам України). Через обмежену кількість консульських представництв⁸ в Україні та різні спекуляції у процесі отримання візи громадянами консульські установи використовували різні види тіньової діяльності (брак «вільних дат» для подачі візових документів з попереднім записом через електронну систему e-konsulat; штучні «живі черги» та торгівля місцями в чергах).

З метою подолання зазначених проблем за сприяння Міністерства зовнішніх справ Польщі було відкрито низку пунктів прийому візових анкет (ППВА). ППВА (візовий центр) – це недержавна посередницька організація, яка є офіційним представництвом Посольства з приймання та обробки пакета документів, необхідного для оформлення візи. Оператором візових центрів в Україні є компанія VFS Global. Так, у візовому центрі міста Львова за однією адресою присутні декілька візових сервісів Польщі, Чехії, Литви, Німеччини, Канади, Болгарії, Греції та ще 11-ти країн Європи. Загальна мережа ППВА в Україні

⁸ Польща як країна найбільш масового працевлаштування українців за кордоном представлена в нашій державі шістьма візовими відділеннями (5 консульств (Луцьк, Львів, Вінниця, Харків, Одеса) та 1 візовий відділ Посольства у Києві).

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

налічує 17 відділень у різних містах: Київ, Кропивницький, Львів, Івано-Франківськ, Ужгород, Луцьк, Рівне, Тернопіль, Вінниця, Хмельницький, Житомир, Чернівці, Одеса, Херсон, Харків, Дніпро та Запоріжжя [15].

На початковому етапі формування візових центрів передбачалося, що ППВА матимуть переваги у наданні візових послуг перед консульськими установами. Проте система подачі / прийому документів виявилась недосконалою. Наприклад, після здійснення попередньої оплати сервісного збору за подачу документів (вартість послуг 18,5 Євро) та візу (шенгенська – 35 Євро, національна – безкоштовно) громадяни отримували в банку персональний код, який вони мали активувати за дзвінком у ППВА та одночасно зареєструватися на прийом. Найбільша проблема виникла саме на цьому етапі – усі зазначені контактні номери були недоступні. Відтак існувала імовірність деактивації коду, неподачі документів, значної втрати часу та коштів. Як наслідок, в суспільстві побутували двоякі судження відносно діяльності ППВА.

Зважаючи на це, наприкінці 2016 року Польща розпочала впровадження спрощеної системи подачі документів до ППВА по всій Україні. Так, при оплаті сервісного збору заявник вказував у банку особистий контактний номер телефону, впродовж трьох робочих днів очікував дзвінка від регіонального ППВА і підтверджував реєстрацію на прийом. Систему запровадили на території Київського консульського округу (у жовтні 2016 року), Луцького, Одеського та Харківського, Львівського та Вінницького консульських округів (з січня 2017 року). Така розгалужена система спрощує процедуру співпраці ППВА та громадян України.

Висновки. Через недосконалу систему видачі біометричних паспортів попит на них залишається незадоволеним, а кількість українців, які не скористалися перевагами безвізового режиму, не збільшується. Тому ефективна діяльність суб'єктів ринку міграційних послуг може заповнити нішу надмірного попиту на державні міграційні послуги, у т. ч. завдяки власній широкій мережі. За умов коригування діяльності ЦНАПів (збільшення їхнього фінансування) та ДМС (удосконалення алгоритму подачі документів для отримання паспорта громадянина України для виїзду за кордон) можна удосконалити процес надання міграційних послуг для населення.

Список використаних джерел

1. Статистика з основної діяльності. *Державна міграційна служба України*: офіційний сайт. 2018. URL: <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/statistichni-dani/statistika-z-osnovnoj-diyalnosti.html>
2. ЦНАП, які оформляють біометричні документи. *Державна міграційна служба України*: офіційний сайт. 2018. URL:

<https://dmsu.gov.ua/vazhlivo/cznar-yaki-oformlyayut-biometrichni-dokumenty.html>

3. *Державне підприємство «Документ»*: офіційний сайт. 2018. URL: <https://passport.org.ua>

4. Деякі питання державного управління у сфері міграції: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.07.2010 р. № 559. *Законодавство України*: сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/559-2010-%D0%BF>

5. Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.05.2014 р. № 523-р. *Законодавство України*: сайт. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/523-2014-%D1%80>

6. Добрянська Н. Центри надання адміністративних послуг – шлях подолання бюрократії та корупції. *Дзеркало тижня*. 19.09.2014.

7. Загородній А. Ф. Державна міграційна служба України як суб'єкт наглядової діяльності у сфері адміністративно-реєстраційної системи. *Адміністративне право і процес*. 2013. № 2(4). С. 125.

8. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI. *Законодавство України*: сайт. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>

9. Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Порядку оформлення і видачі паспорта громадянина України» від 01.03.2018 р. № 161: Наказ Міністерства внутрішніх справ України. *Законодавство України*: сайт. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0352-18>

10. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 10.09.2014 р. № 442. *Законодавство України*: сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF>

11. Про схвалення Концепції створення єдиної інформаційно-аналітичної системи управління міграційними процесами: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.11.2012 р. № 870-р. *Законодавство України*: сайт. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/870-2012-%D1%80>

12. Про утворення Державної міграційної служби України: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.06.2009 р. № 643. *Законодавство України*: сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/643-2009-%D0%BF>

13. Садова У. Я., Махонюк О. В. Інституційне забезпечення функціонування транскордонного ринку міграційних послуг. *Регіональна економіка*. 2016. № 4(82). С. 31-38.

14. ЦНАП: Портал реформи адміністративних послуг. 2018. URL: <http://cnap.in.ua>

15. VFS Global: офіційний сайт. 2018. URL: <http://www.vfsglobal.com/Poland/Ukraine/contact-us.html>

References

1. Statystyka z osnovnoyi diyal'nosti [Statistics on the primary activities] (2018). *State Migration Service in Ukraine*: Website. Retrieved from <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/statistichni-dani/statistika-z-osnovnoj-diyalnosti.html> [inUkrainian].

2. TsNAP, yaki oformlyayut' biometrychni dokumenty [CAS executing biometric documents] (2018). *State Migration Service of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://dmsu.gov.ua/vazhlivo/cznap-yaki-oformlyayut-biometrychni-dokumenti.html> [inUkrainian].

3. *State Enterprise «Document»*: Website (2018). Retrieved from <https://passport.org.ua> [inUkrainian].

4. Deyaki pytannya derzhavnoho upravlinnya u sferi mihratsiyi [Some issues of public administration in the field of migration] (2010). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2010, Jul 7, 559. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/559-2010-%D0%BF> [inUkrainian].

5. Deyaki pytannya nadannya administratyvnykh posluh orhaniv vykonavchoyi vlady cherez tsenry nadannya administratyvnykh posluh [Some issues of administrative services to the executive authorities through the Centres for the provision of administrative services] (2014). Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2014, May 16, 523-p. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/523-2014-%D1%80> [inUkrainian].

6. Dobryanska, N. (2014, Sept 19). Tsenry nadannya administratyvnykh posluh – shlyakh podolannya byurokratiyi ta koruptsiyi [The Centers of administrative services – the way to overcome the bureaucracy and corruption]. *Dzerkalo tyzhnya – The mirror of the week*. [in Ukrainian].

7. Zahorodniy, A. F. (2013). Derzhavna mihratsiyina sluzhba Ukrainy yak sub'yekt nahlyadovoyi diyal'nosti u sferi administratyvno-reyestratsiyanoi systemy [The State Migration Service in Ukraine as a subject of the supervisory activity in the field of the administrative and registration system]. *Administratyvne pravo i protses – Administrative law and process*, 4(2), 125. [in Ukrainian].

8. Pro administratyvni posluhy [On administrative services] (2012). Law of Ukraine,

adopted on 2012, Sep 06, 5203-VI. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5203-17> [inUkrainian].

9. Pro vyznannya takym, shcho vtratyv chynnist', nakazu Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy.. vid 01 bereznya 2018 r. № 161 [On the recognition of the validity of the Order of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine «On the procedure of registration and issuance of a passport of a citizen of Ukraine» (2018). Order of the Ministry of Internal Affairs in Ukraine adopted on 2018, Mar 01, 161. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0352-18> [inUkrainian].

10. Pro optymizatsiyu systemy tsentral'nykh orhaniv vykonavchoyi vlady [On the optimization of the system of central executive power] (2014). Decree of the President of Ukraine, adopted on 2014, Sep 10, 442. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF> [in Ukrainian].

11. Pro skhvalennya Kontseptsiyi stvorennya yedynoyi informatsiyno-analitychnoyi systemy upravlinnya mihratsiyyny protsesamy [On approval of the Concept of establishment of a single information-analytical system of migration management] (2012). Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2012, Dec 7, 870-r. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/870-2012-%D1%80> [in Ukrainian].

12. Pro utvorennya Derzhavnoyi mihratsiyanoi sluzhby Ukrainy [On the state migration service in Ukraine] (2009). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2009, Jun 24, 643. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/643-2009-%D0%BF> [in Ukrainian].

13. Sadova, U. Ya., & Makhonyuk, O. V. (2016) Instyutsiyne zabezpechennya funktsionuvannya transkordonnoho rynku mihratsiynykh posluh [Institutional maintenance of functioning of cross-border market in services]. *Rehional'na ekonomika – Regional Economy*, 82(4), 31-38. [in Ukrainian].

14. Centers of administrative services (CAS): Portal for the reform of administrative services (2018). Retrieved from <http://cnap.in.ua> [in Ukrainian]

15. VFS Global: Website (2018). Retrieved from <http://www.vfsglobal.com/Poland/Ukraine/contact-us.html> [in Ukrainian].

Надійшло 24.09.2018 р.